

Hvor kommer subjektet fra? VP-intern oprindelse kan belyse både idiomatiske udtryk og flytninger ud af koordinationer

Sten Vikner

Abstract

Many analyses take the subject of a Danish clause to be base-generated in Diderichsen's (1946) "small **n**" (= the specifier of IP, in generative terminology). This paper will pursue an alternative view.

I will first argue that Danish raising examples show that it is possible for a subject to come from within an embedded clause and move into the subject position of a higher clause. I will then suggest an extension of this, such that also in 'simple' active clauses, the subject is seen as base-generated further inside the clause than the typical subject position. Most subjects should in fact be seen as base-generated in the specifier of VP, i.e. a position to the right of Diderichsen's (1946) "small **a**" and to the left of his "big **V**".

I shall briefly mention some conceptual advantages and then show how this analysis allows accounts for Danish idiomatic expressions that include the subject and also for movement out of coordinate structures in Danish.

Nøgleord

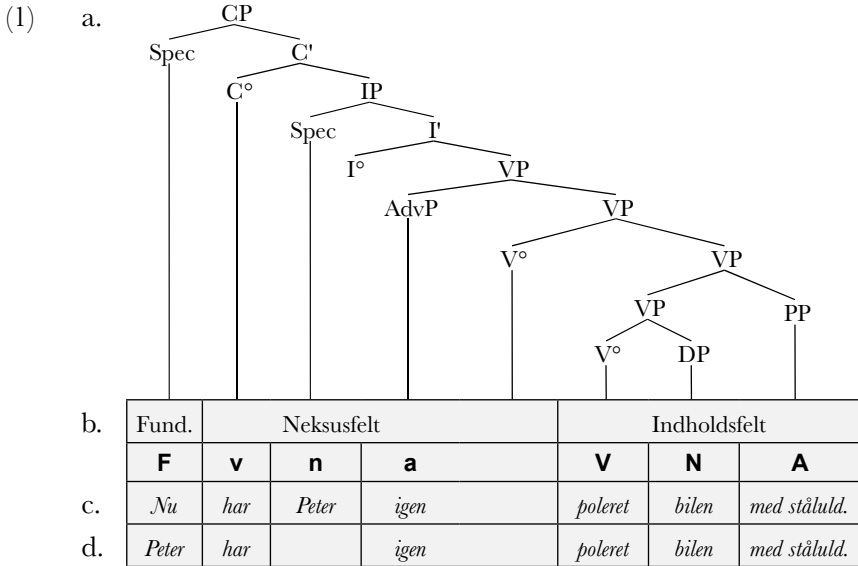
raising, VP-intern subjektspostion, idiomatiske udtryk, flytning ud af koordineret konstituent, across-the-board betingelse

1. Indledning

Mange analyser af dansk sætningsstruktur går ud fra at et subjekt "fødes"/basisgenereres i Diderichsens (1946) lille **n** (som vi i den generative lingvistik betegner som specifikator-positionen i IP), hvorefter det så enten

forbliver i denne position, (1c) eller flytter til fundamentfeltet **F** (= specifikator-positionen i CP), (1d).

(1c,d) er selve de to eksempler, (1b) viser hvordan (1c,d) analyseres ifølge Diderichsen (1946), og (1a) viser en generativ analyse af (1c,d). For detaljer af disse analyser, se fx Vikner og Jørgensen (2017).

De to analyser i (1) er enige om at subjektet enten bliver stående i subjektspositionen (lille **n** = specifikator-positionen i IP), som i (1c), eller det flytter op i topikpositionen (fundamentfeltet **F** = specifikator-positionen i CP), som i (1d), også selvom Diderichsen (1946) her ikke direkte taler om ”flytning”.

Denne artikel vil imidlertid foreslå en yderligere komplikation, nemlig at selvom subjektet befinder sig i subjektspositionen (lille **n** = specifikator-positionen i IP) i fx (1c), så er subjektet ikke basisgenereret i denne position. Jeg vil i stedet gøre mig til fortæller for at subjektet altid begynder sin løbebane længere nede i sætningen.

Jeg vil begynde min argumentation med at diskutere en type sætninger hvor der er meget klare tegn på at subjektet kommer fra en position længere nede i sætningen, nemlig sætninger med raising (subjektsløft), som viser at det er muligt for et subjekt at blive basisgenereret i subjektsposi-

tionen i en indlejret sætning og derfra flytte op i subjektspositionen i en overordnet sætning.

Derefter vil jeg generalisere denne analyse ved at foreslå at også i 'simple' aktive sætninger (dvs. aktive sætninger hvor subjektet får tilskrevet en tematisk rolle af sætningens hovedverbum) er der fordele ved at antage at et subjekt basisgenereres længere nede i sætningen end i subjektspositionen lille **n** (= specifikator-positionen i IP). For 'simple' aktive sætninger vil jeg gå ind for at subjektet basisgenereres i en position til højre for Diderichsens lille **a** og til venstre for Diderichsens store **V** (altså i den position som i den generative analyse kaldes specifikator-positionen i VP). Fra denne position flytter subjektet så til Diderichsens (1946) lille **n** (= specifikator-positionen i IP).

I §§ 3-6 vil jeg vise forskellige fordele ved ovenstående analyse, hvoraf kan nævnes

- (§ 4) at vi får begyndelsen til en forklaring på hvorfor subjektet i ekspletive konstruktioner i fx engelsk, islandsk og færøsk kan forekomme i specifikator-positionen i VP.
- (§ 5) at vi får en bedre analyse af idiomatiske udtryk af typen *rotterne forlader den synkende skude* der ved første blik ser ud til at udgøre en hel sætning, men som alligevel ikke gør det.
- (§ 6) at vi får en forklaring på muligheden for at koordinere en passiv og en aktiv VP, på trods af restriktionen om at hvis der finder en flytning sted ud af en af to koordinerede konstituenten (og det gør der i en passiv VP), så skal der også finde en lignende flytning sted ud af den anden koordinerede konstituent.

Hensigten med artiklen er altså at vise hvorfor det i den generative tilgang antages at subjektet typisk basisgenereres i specifikator-positionen i VP. Hovedvægten ligger på de fordele denne antagelse har for analysen af dansk - og til en vis grad færøsk og islandsk.

Artiklen henvender sig også til læsere der ikke er så vant til at beskæftige sig med generativ lingvistik, med det formål at vise i detaljer hvad en generativ analyse har at tilbyde specifikt for dansk, og dermed også at vise analyser af danske data som andre tilgange til dansk grammatik også kunne tænkes at byde ind på.

2. Ikke alle subjekter er født i subjektspositionen: Raising

Lad os begynde med raising ("subjektsløft"). Her er et eksempel uden og et eksempel med raising:

- (2) a. ... [fordi det lod til [at **ingen** forstod spørgsmålet]]. UDEN RAISING
 b. ... [fordi **ingen**₁ lod til [*t*₁ at forstå spørgsmålet]]. MED RAISING
-

I eksemplet uden raising, (2a)/(3), har *forstod*-sætningen subjektet *ingen* og *lod*-sætningen har det "betydningsløse" subjekt *det*. Betydningsløsheden af *det* ses fx af at man ikke kan spørge til det, **Hvad lod til at ingen forstod spørgsmålet?* Fordi *det* er betydningsløst, får det ikke tilskrevet nogen tematisk rolle, således at *lod (til)* kun tilskriver én tematisk rolle, TEMA, som tilskrives til hele den indlejrede sætning. Verbet *forstod* tilskriver to tematiske roller, EXPERIENCER til sit subjekt, *ingen*, og TEMA til sit objekt, *spørgsmålet*.

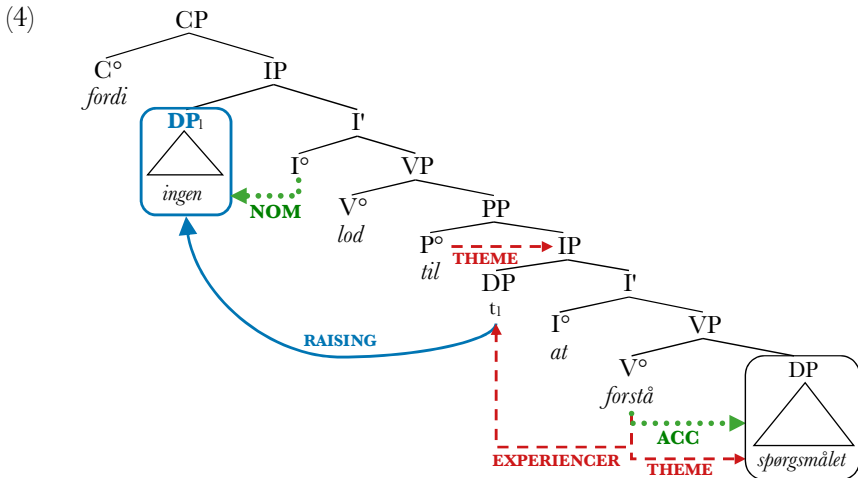
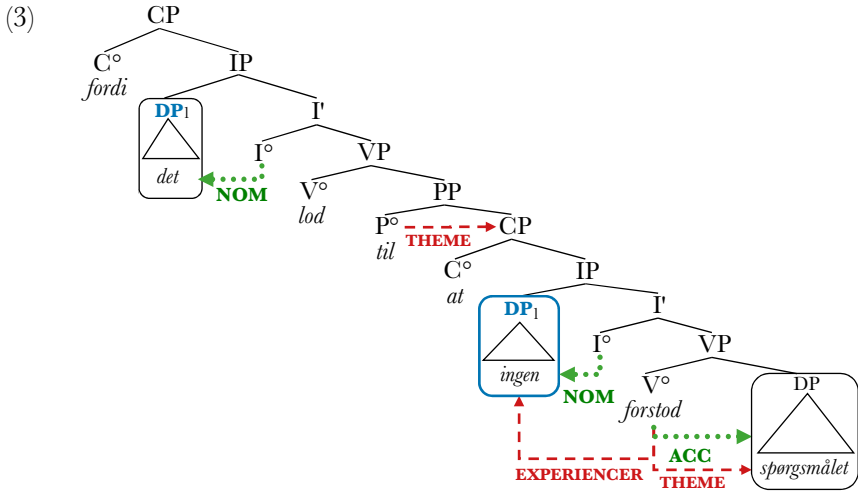
I eksemplet med raising, derimod, (2b)/(4), ser det ud til at *forstå*-sætningen ikke har noget subjekt og at *ingen* er subjekt i *lod*-sætningen. Ligesom i (2a) skal *ingen* dog fortolkes som EXPERIENCER for *forstå*, og heller ikke i dette eksempel får *ingen* tilskrevet nogen tematisk rolle af *lod*.

2.1 Analysen af raising-sætninger

Vi antager derfor at *ingen* er flyttet fra subjektspositionen i *forstå*-sætningen – hvor den har efterladt et spor (*t* for "trace") – og til subjektspositionen i *lod*-sætningen. I (2b)/(4) er **denne flytning angivet med en blå ubrudt pil**.

Med andre ord er de **tematiske roller** de samme i (2a)/(3) og i (2b)/(4). De **grammatiske funktioner** er derimod forskellige i de to tilfælde, dvs. variationen består i om *ingen* er subjekt i den indlejrede *at*-sætning, (2a)/(3), eller i den overordnede *fordi*-sætning, (2b)/(4). I begge tilfælde er *ingen* EXPERIENCER for *forstå* – ligesom *spørgsmålet* er TEMA for *forstå* og hele den indlejrede sætning er TEMA for *lod (til)*.

Eksemplerne (2a,b) får en grundigere analyse i (3) og (4), inklusive angivelsen af **tematiske roller (med røde stiplede pile)**, **kasus (med grønne "prikkede" pile)** og DP'erne (= determiner phrases = nominalgrupperne) i små bokse:

Forskellen på de to eksempler er at i eksemplet **uden** raising, (2a)/(3), er *forstod*-sætningen finit, hvorimod *forstå*-sætningen i eksemplet **med** raising, (2b)/(4), er non-finit. Dette har konsekvenser idet det kun er subjekspositioner i finite sætninger der får tilskrevet kasus (nominativ).

DP'en *ingen* får således nominativ i subjekspositionen i den finite *forstod*-sætning i eksemplet **uden** raising, (2a)/(3). Derimod får subjekspositionen i den non-finite *forstå*-sætning i eksemplet **med** raising, (2b)/(4), ikke kasus, og dette tvinger DP'en *ingen* til at flytte et sted hen hvor der er kasus; en DP skal nemlig have kasus.

Heldigvis er der en sådan kasus-position til rådighed i (2b)/(4), nemlig subjektspositionen i *lod*-sætningen. For det første er denne sætning finit (således at subjektspositionen får tilskrevet kasus), og for det andet tilskriver *lade (til)*, som et typisk raising-verbum/udtryk, ikke nogen tematisk rolle til sit subjekt, og dermed stiller *lade (til)* heller ikke noget krav om at få et bestemt subjekt.

Andre danske raising-verb/udtryk er *se ud til, forekomme, vise sig*, og hos den yngre generation også *virke til* (Marianne Rathje i *Politiken*, 05.11.2018) og måske endda også *ligne*. (Jeg er nu ikke så tryk ved raising med *ligne*: Jeg kan til nød gå med til *det ligner at de er glade*, men jeg bryder mig ikke ret meget om *de ligner at være glade*.) På engelsk har man fx *seem* og *appear*, på tysk *scheinen* og på fransk *sembler*.

2.2 Raising i idiomatiske udtryk

Med denne analyse af raising kan man også redegøre for hvad der sker når man udsætter idiomatiske udtryk for raising.

Vi starter med den iagttagelse at (5a) ikke behøver at involvere nogle rotter eller skibe, idet eksemplet også har en idiomatisk læsning hvor folk holder op med at understøtte et forehavende der ser ud til at mislykkes. De ikke-idiomatiske eksempler, (5b-d), har kun en bogstavelig læsning hvor både et skib og nogle rotter (eller mus) er involveret. Den samme forskel finder vi ikke bare mellem (6a) og (6b-d), men også mellem (7a) og (7b-d), selvom *rotterne* eller *musene* her ikke er subjekt i den sætning der har *forlade* som hovedverbum.

Det vi ser er altså at den idiomatiske læsning af raising-eksempler kun er mulig i præcis de tilfælde, (7a), hvor sådan en læsning af tilsvarende eksempler uden raising er mulig, (5a)/(6a). Der hvor raising-eksemplerne ikke kan læses idiomatisk, (7b-d), kan de tilsvarende eksempler uden raising heller ikke læses idiomatisk, (5b-d)/(6b-d). Det er præcis hvad vi ville vente hvis raising involverer en flytning til subjektspostion for raising-verbet (her *forekomme*) af den DP der ellers ville have været subjekt for verbet længere nede (her *forlade*) i et eksempel uden raising.

(5)	a.	Rotterne forlader	den synkende skude.	IDIOMATISK ELLER BOGSTAVELIGT
	b.	Musene forlader	den synkende skude.	KUN BOGSTAVELIGT
	c.	Rotterne stikker af fra	den synkende skude.	KUN BOGSTAVELIGT
	d.	Rotterne forlader	det faldefærdige skib.	KUN BOGSTAVELIGT

- (6) a. Det forekommer mig faktisk [at **rotterne**₁ **forlader** **den synkende skude**].
IDIOMATISK ELLER BOGSTAVELIGT
- b. Det forekommer mig faktisk [at **musene**₁ forlader den synkende skude].
KUN BOGSTAVELIGT
- c. Det forekommer mig faktisk [at rotterne₁ **stikker af fra** den synkende skude].
KUN BOGSTAVELIGT
- d. Det forekommer mig faktisk [at rotterne₁ forlader **det faldefærdige skib**].
KUN BOGSTAVELIGT
- (7) a. **Rotterne**₁ forekommer mig faktisk [t₁ at **forlade** **den synkende skude**].
IDIOMATISK ELLER BOGSTAVELIGT
- b. **Musene**₁ forekommer mig faktisk [t₁ at forlade den synkende skude].
KUN BOGSTAVELIGT
- c. Rotterne₁ forekommer mig faktisk [t₁ at **stikke af fra** den synkende skude].
KUN BOGSTAVELIGT
- d. Rotterne₁ forekommer mig faktisk [t₁ at forlade **det faldefærdige skib**].
KUN BOGSTAVELIGT
-

Hvis man antager at raising her involverer en flytning (**blå pil**) til raising-sætningens subjektspostion fra den non-finite *forlade*-sætningens subjektspostion, så slipper vi for at skulle sige noget særligt om forskellen mellem (7a), som har en idiomatisk læsning, og (7b-d) som ikke har. Med vores analyse af raising vil denne forskel nemlig følge fra det man under alle omstændigheder skal sige om den tilsvarende forskel i eksempler uden raising, altså forskellen mellem (5a)/(6a) og (5b-d)/(6b-d).

2.3 Raising og kongruerende prædikative adjektivfraser

Et andet fænomen som man kan gøre rede for ved hjælp af denne analyse af raising, er hvad der sker i eksempler med kongruerende prædikative adjektivfraser (AdjP'er) når de kombineres med raising.

- (8) a. [_{CP} **Tilhørerne** blev mere og mere **utålmodige**].
 b. * [_{CP} Tilhørerne blev mere og mere utålmodig].
- (9) a. * [_{CP} Ordstyrelsen blev mere og mere utålmodige].
 b. [_{CP} **Ordstyrelsen** blev mere og mere **utålmodig**].

(8) og (9) illustrerer at den prædikative AdjP *utålmodig* skal vise kongruens med sætningens subjekt.

- (10) a. * [_{CP} **Tilhørerne** syntes at [_{IP} ordstyreren blev mere og mere utålmodige]].
 b. [_{CP} Tilhørerne syntes at [_{IP} **ordstyreren** blev mere og mere **utålmodig**]].
- (11) a. * [_{CP} **Tilhørerne** så [_{IP} ordstyreren blive mere og mere utålmodige]].
 b. [_{CP} Tilhørerne så [_{IP} **ordstyreren** blive mere og mere **utålmodig**]].
- (12) a. [_{CP} **Tilhørerne** forekom ordstyreren [_{IP} *t*₁ at blive mere og mere **utålmodige**]].
 b. * [_{CP} Tilhørerne forekom ordstyreren [_{IP} *t*₁ at blive mere og mere utålmodig]].
-

(10) og (11) viser at den prædikative AdjP kun viser kongruens med subjektet i den **samme** sætning (dvs. i den samme IP), uanset om denne lokale sætning er finit, (10), eller ej, (11). Hvis vi antager at *tilhørerne* i (12a) er basisgenereret i den indlejrede sætning, kan vi forklare hvorfor adjektivfrasen her tilsyneladende skal vise kongruens med et subjekt i en højere sætning; dette var jo netop umuligt i (10a) og (11a).

2.4 Konklusion på § 2

Det jeg har prøvet at vise i § 2, er altså at der findes i hvert fald nogle subjekter, nemlig subjekter i raising-eksempler som (13b), der ikke bliver basisgenereret i den subjeksposition (IP-spec) hvor de forekommer, men som først flytter til denne subjekspositionen i løbet af derivationen.

- (13) a. ... fordi det lod til at [**ingen** forstod spørgsmålet]. UDEN RAISING
 b. ... fordi **ingen**₁ lod til [*t*₁ at forstå spørgsmålet]. MED RAISING
-

Det samme kan man vise for passiv, som i (14b) (se også § 1 i Vikner 2023). Det passive subjekt bliver heller ikke basisgenereret i subjekspositionen men flytter først dertil i løbet af derivationen:

- (14) a. ... fordi hun stjal **mine penge**. AKTIV
 b. ... fordi **mine penge**₁ blev stjålet *t*₁ (af hende). PASSIV
-

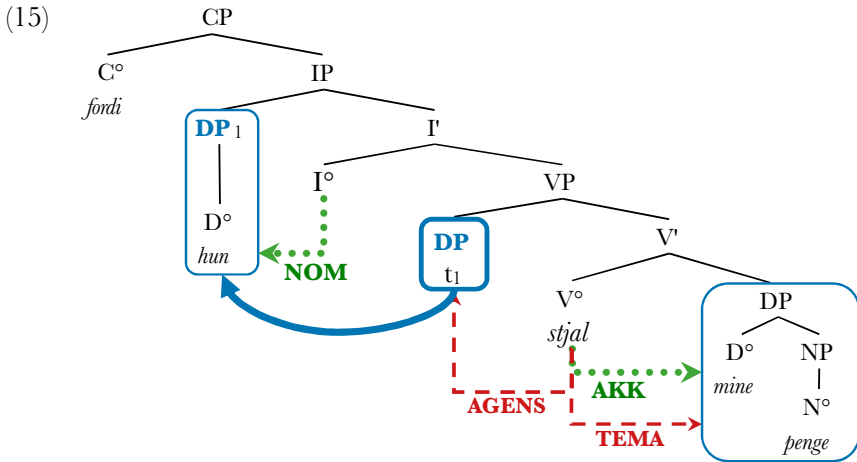
3. Hypotesen om en VP-intern subjektspostion

Ovenfor så vi at kasus kan være anledningen til en flytning til en subjektspostion af en DP som har modtaget en tematisk rolle i en anden position – dvs. en DP som er basisgenereret i en anden position. Nu er spørgsmålet så om vi kan være sikre på at dette ikke er tilfældet for alle subjekter, altså at også fx subjekter i 'simple' aktive sætninger (dvs. aktive sætninger hvor subjektet får tilskrevet en tematisk rolle af sætningens hovedverbum) kan være genereret og dermed have modtaget deres tematiske rolle et andet sted **før** de flyttede til subjektspostionen.

Denne såkaldte "VP-interne subjektshypothese" går tilbage til Fillmore (1968) og McCawley (1970), men det er først hos Fukui (1986: 55), Sportiche (1988), Koopman and Sportiche (1991), McCloskey (1997) og mange senere analyser at den tager den form som jeg her vil præsentere, og som nu er udbredt inden for den generative lingvistik.

Indtil nu er jeg gået ud fra at et hovedverbum tilskriver sine tematiske roller inden for VP-en, med undtagelse af én bestemt rolle, den rolle som subjektet får, og som bliver tilskrevet fra hovedverbet i V^o helt op til subjektspostionen i IP-spec. Fra nu af kan vi derimod sige at også fx i en 'almindelig' aktiv sætning som (14a) bliver alle tematiske roller tilskrevet af et hovedverbum inden for dettes egen VP. Tilskrivningen af tematiske roller vises som **røde stiplede pile** in (15): TEMA til objektet i kompletionspostionen til V^o, AGENS til VP-spec.

Subjektet ses dermed ikke længere som basisgenereret i IP-spec, men derimod som basisgenereret i VP-spec (og enkelte gange endda endnu længere nede, som ved raising og passivering). I VP-spec er der ingen kasus, og derfor må subjektet flytte fra VP-spec (se den **blå ubrudte pil** i (15)) til IP-spec (lidt som i raising eller passiv). I IP-spec er der kasus, idet dette er en subjektspostion i en finit sætning, og nominativ tilskrives fra I^o i finitte sætninger. De **grønne «prikkede» pile** i (15) viser kasustilskrivning.

Hvis vi er parate til at betale en vis (beskeden?) pris, nemlig at alle subjekter (også fx subjekter i 'simple' aktive transitiver sætninger) basisgenereres et andet sted end subjektspositionen og først derefter flytter til denne subjektspostion (= lille **n** = IP-spec), så opnår vi følgende:

- Alle tematiske roller der tilskrives af et verbum, tilskrives inden for verbets egen VP.
- Vi forstår bedre hvorfor subjektet befinder sig så langt væk fra det verbum som det får sin tematiske rolle fra - der kan fx stå adskillige hjælpeverber imellem dem (... *fordi **hun** også kunne have **stjålet** mine penge ved andre lejligheder*). Subjektet er nødt til at flytte fra VP-spec til IP-spec for at få tilskrevet kasus. Dette gælder ikke længere kun raising-subjekter som i (13b) men også 'almindelige' subjekter som i (15).
- Også VP har en specifikatorposition, i lighed med CP, IP og DP: CP-spec = Diderichsens **F** (1946); IP-spec = Diderichsens lille **n** (1946), se fx Vikner og Jørgensen (2017), og DP-spec = possessorpositionen, se fx Vikner (2014).

4. Kan subjektet aldrig forekomme i VP-spec?

Som fremstillet i §§ 1-3, er det i princippet ikke muligt for subjektet at stå (dvs. blive stående) i sin basis-position i VP-spec. VP-spec får nemlig ikke tilskrevet kasus, og derfor skal subjektet flytte til den nærmeste kasus-position, som regel IP-spec, der i finite sætninger får tilskrevet nominativ, jf. træet i (15) ovenfor.

taget at de dele af en sætning der udgør et idiomatisk udtryk, også udgør en konstituent (fra Perlmutter 1970: 109; Hornstein, Nunes & Grohmann 2005: 81; og Radford 2009: 242; Larson 2010: 319; og op til fx Carnie 2011: 264; Poole 2011: 273; Koenenman & Zeijlstra 2017: 160).

I Vikner (2021b: 164) argumenterede jeg for at det fx kan være en VP (*at gøre en myg til en elefant*) der udgør et idiomatisk udtryk, hvilket kan ses ved to ting:

- Hvis man ændrer en af konstituenterne inden i VPen, så taber man den idiomatiske læsning.
- I den idiomatiske læsning har ingen af VPens konstituenters deres normale reference.

(21)	a.	Mette	<u>gjorde</u>	<u>en myg</u>	<u>til en elefant.</u>	IDIOMATISK ELLER BOGSTAVELIGT
	b.	Jakob	gjorde	en myg	til en elefant.	IDIOMATISK ELLER BOGSTAVELIGT
	c.	Mette	tryllede	en myg	til en elefant.	KUN BOGSTAVELIGT
	d.	Mette	gjorde	en flue	til en elefant.	KUN BOGSTAVELIGT
	e.	Mette	gjorde	en myg	til en flodhest.	KUN BOGSTAVELIGT

Derimod kan man godt ændre subjektet (fra *Mette* til *Jakob*), ligesom subjektet beholder sin normale reference, det er jo netop ikke en del af VP.

I den idiomatiske læsning af (21a,b) er der ingen myg eller elefanter involveret, hvorimod der må være myg, elefanter, fluer og flodheste involveret i (21c-e), hvor der ikke er nogen idiomatiske læsninger.

I Vikner (2018: 195, 2021a: 503, b: 163) hævdede jeg endvidere at i eksempler som (22a) og (23a) er det hele sætningen der udgør det idiomatiske udtryk, hvilket kan ses ved de samme to ting:

- Hvis man ændrer en af konstituenterne i sætningen, så taber man den idiomatiske læsning.
- I den idiomatiske læsning har ingen af sætningens konstituenters deres normale reference.

(22)	a.	<u>Rotterne</u>	<u>forlader</u>	<u>den synkende skude.</u>	IDIOMATISK ELLER BOGSTAVELIGT
	b.	Musene	forlader	den synkende skude.	KUN BOGSTAVELIGT
	c.	Rotterne	stikker af fra	den synkende skude.	KUN BOGSTAVELIGT
	d.	Rotterne	forlader	det faldefærdige skib.	KUN BOGSTAVELIGT

- (23) a. ... før fanden fik sko på. IDIOMATISK ELLER BOGSTAVELIGT
 b. ... før **troldmanden** fik sko på. KUN BOGSTAVELIGT
 c. ... før fanden **tog** sko på. KUN BOGSTAVELIGT
 d. ... før fanden fik **støvler på**. KUN BOGSTAVELIGT

Dette er imidlertid ikke helt korrekt. Selvom man i (22a) og (23a) ikke kan ændre på subjekt, hovedverbum eller objekt uden at tabe den idiomatiske læsning, som i (22b-d) og (23b-d), så kan man faktisk godt ændre på andre dele af sætningen uden at tabe den idiomatiske læsning:

- (24) a. Rotterne forlader den synkende skude. ALLE KAN LESES
 b. Rotterne **vil** forlade den synkende skude. ENTEN IDIOMATISK
 c. Rotterne **har** forladt den synkende skude. ELLER BOGSTAVELIGT
 d. Rotterne **kan umuligt have** forladt den synkende skude.

Så nu er spørgsmålet om der er en mystisk konstituent der indeholder subjektet, hovedverbet og objektet, men hverken hjælpeverberne (*vil, kan, have, ...*) eller sætningsadverbiet (*umuligt, ...*), idet det må være denne mystiske konstituent som har den idiomatiske læsning. Ved hjælp af hypotesen om en VP-intern subjektspostion, som i § 3 ovenfor, kan vi nu besvare dette spørgsmål. Det er nemlig VP (som jo nu også indeholder subjektet eller et spor af subjektet) der udgør den idiomatiske konstituent. (Dette betyder så igen at den konstituent som er idiomatisk i (21a) og som netop ikke omfatter subjektet, så må være V' og ikke VP, jf. strukturen i (15) ovenfor.)

6. Flytninger ud af koordinerede konstituer

Den sidste type data der skal nævnes her, hvor vi kan have fordel af at basisgenerere subjektet i VP-spec, er eksempler hvor en konstituent er flyttet ud af en koordination.

Som observeret hos Ross (1967: 161), kan man ikke flytte et element ud af den **ene** af to koordinerede konstituer:

- (25) a. Jeg tror at [_{IP} Ib elsker snaps] og [_{IP} Bo hader cognac].
 b. * **Hvad for en spiritus**_i tror du at [_{IP} Ib elsker t_i] og [_{IP} Bo hader cognac]?

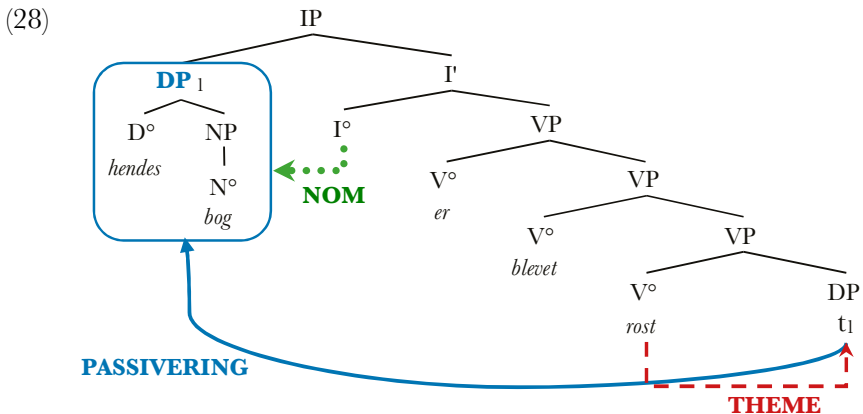
Imidlertid kan man, som også observeret hos Ross (1967: 176) og Williams (1978), alligevel godt flytte et element ud af en koordineret konstituent, forudsat man gør det ”over hele linjen” (”across the board”). Man

kan nemlig godt flytte et element ud af én koordineret konstituent hvis man også flytter det samme element ud af den anden koordinerede konstituent:

- (26) a. Jeg tror at [_{IP} Ib elsker snaps] og [_{IP} Bo hader snaps].
 b. **Hvad for en spiritus**₁ tror du at [_{IP} Ib elsker t₁] og [_{IP} Bo hader t₁]?

Før vi går videre, skal vi lige repetere analysen af passive sætninger (se også § 1 i Vikner 2023) Vi antager at passivering involverer en flytning fra objektspositionen til subjekspositionen:

- (27) a. ... fordi man har rost **hendes bog** til skyerne. **AKTIV**
 b. ... fordi **hendes bog**₁ er blevet rost t₁ til skyerne. **PASSIV**

Lad os nu se hvad der sker når vi koordinerer en passiv og en aktiv VP:

- (29) Den næste gæst er en forfatter
hvis bog₁ [_{VP} er blevet rost t₁ til skyerne
 og [_{VP} længe har ligget på boghandlernes bestsellerliste].

Resultatet burde være lige så umuligt som (25b) ovenfor, idet der er flytning ud af den første af de to koordinerede VP'er, men ikke ud af den anden.

Løsningen (foreslået bl. a. hos Burton & Grimshaw 1992; McNally 1992) er at følge hypotesen om en VP-intern subjeksposition beskrevet i § 3 ovenfor, altså at antage at subjektet i en aktiv sætning basisgenereres i

VP-spec. Med andre ord, der er et spor efter subjektet *hvis bog* i VP-spec af den VP der har hovedverbet *ligget* som kerne (idet hovedverbet *ligge* tilskriver den tematiske rolle TEMA til denne position):

(30) ... **hvis bog**, [_{VP} er [_{VP} blevet[_{VP} rost *t*₁]]] og [_{VP} har [_{VP} *t*₁ ligget på ...]].

På denne måde kan vi nu forklare hvorfor der ikke finder en overtrædelse sted af ”over hele linjen”-betingelsen (”the across-the-board condition”): Der er nemlig sket en flytning ud af hver af de to koordinerede VP’er.

7. Konklusion

Jeg har i denne artikel¹ forsøgt at vise at det giver god mening at antage at subjektet ikke er basisgenereret i subjektspositionen (IP-spec = Diderichsens lille **n** (1946)), men derimod længere nede i sætningen, dvs. i en position til højre for Diderichsens lille **a** og til venstre for Diderichsens store **V**, nærmere bestemt i specifikator-positionen i VP.

Derved opnår vi

- (§ 3) at alle tematiske roller der tilskrives af et verbum, tilskrives inden for verbets egen VP.
- (§ 3) en forklaring på hvorfor subjektet kan befinde sig så langt væk fra det verbum som det får sin tematiske rolle fra - der kan fx stå adskillige hjælpeverber imellem dem (... *fordi **hun** kunne have **stjålet** mine penge ved andre lejligheder*): Subjektet er nødt til at flytte til IP-spec for at få tilskrevet kasus. Dette gælder ikke længere kun subjekter i sætninger med raising eller med passiv men nu altså alle subjekter.
- (§ 3) at også VP har en specifikatorposition, i lighed med CP, IP og DP: CP-spec = Diderichsens **F** (1946); IP-spec = Diderich-

¹ Tak til Merete Birkelund, Kasper Boye, Ken Ramshøj Christensen, Caroline Heycock, Henrik Jørgensen, Anne Mette Nyvad, Johan Pedersen og Carl Vikner, til publikum ved Grammatiknetværkets konference i oktober 2022 og ikke mindst til de studerende i mine kurser om komparativ syntaks. Forskningen bag denne artikel var en del af et forskningsprojekt ved Aarhus Universitet, finansieret af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation: *Ligheder og forskelle mellem sætninger og nominalgrupper - sammenlignende syntaks på tværs af teoretiske tilgange*.

sens lille **n** (1946), se fx Vikner og Jørgensen (2017), og DP-spec = possessorpositionen i en nominalgruppe, se fx Vikner (2014).

- (§ 4) begyndelsen til en forklaring på hvorfor subjektet i ekspletive konstruktioner i fx engelsk, islandsk og færøsk kan forekomme i VP-spec.
- (§ 5) en bedre analyse af idiomatiske udtryk af typen *rotterne forlader den synkende skude* der ved første blik ser ud til at udgøre en hel sætning, men som alligevel ikke gør det.
- (§ 6) en forklaring på muligheden for at koordinere en passiv og en aktiv VP, på trods af restriktionen om at hvis der finder en flytning sted ud af en af to koordinerede konstituenten (og det gør der i en passiv VP) , så skal der også finde en lignende flytning sted ud af den anden koordinerede konstituent.

Endvidere kan vi også opnå

- (§ 3 i Vikner 2023) en forklaring på de tilfælde hvor skopus mellem fx en negation og det kvantificerede subjekt kan forstås på to måder, hvilket inkluderer en forklaring på hvorfor der er så mange eksempler af typen *alle danskere har ikke et gyldigt pas* der ikke har den betydning man skulle forvente.

Om forfatteren

Sten Vikner, professor i engelsk lingvistik, dr.phil.habil., Institut for Kommunikation og Kultur, Aarhus Universitet.

Litteratur

- Burton, S. & Grimshaw, J. (1992): Coordination and VP-Internal Subjects. *Linguistic Inquiry*, 23.2, 305–313.
- Carnie, A. (2011): *Modern Syntax: A Coursebook*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511780738>.
- Diderichsen, P. (1946): *Elementer dansk Grammatik*. København: Gyldendal.
- Fillmore, C. (1968): The Case for Case. I: E.W. Bach & R.T. Harms (red.) *Universals in linguistic theory*. New York: Holt, Rinehart & Winston, 1–88.
- Fukui, N. (1986): *A theory of category projection and its applications*. PhD thesis. Massachusetts Institute of Technology. <https://dspace.mit.edu/handle/1721.1/15105> (Lokaliseret: 10. april 2023).

- Hornstein, N., Nunes, J. & Grohmann, K.K. (2005): *Understanding minimalism*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511840678>.
- Koenenman, O. & Zeijlstra, H. (2017): *Introducing Syntax*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316156391>.
- Koopman, H. & Sportiche, D. (1991): The position of subjects. *Lingua*, 85.2, 211–258. [https://doi.org/10.1016/0024-3841\(91\)90022-W](https://doi.org/10.1016/0024-3841(91)90022-W).
- Larson, R.K. (2010): *Grammar as science*. Cambridge, Mass: MIT Press.
- McCawley, J.D. (1970): English as a VSO Language. *Language*, 46.2, 286–299. <https://doi.org/10.2307/412279>.
- McCloskey, J. (1997): Subjecthood and Subject Positions. I: L. Haegeman (red.) *Elements of Grammar: Handbook in Generative Syntax*. Dordrecht: Springer, 197–235. https://doi.org/10.1007/978-94-011-5420-8_5.
- McNally, L. (1992): VP Coordination and the VP-Internal Subject Hypothesis. *Linguistic Inquiry*, 23.2, 336–341.
- Niclasen, J.Ø. (2021): *Expletive pronouns in the canonical subject position - a comparison of English and other Germanic languages*. Speciale, Aarhus Universitet.
- Perlmutter, D. (1970): The two verbs “begin”. I: R.A. Jacobs & P.S. Rosenbaum (eds) *Readings in English transformational grammar*. Waltham, Mass.: Ginn & Co, 107–119.
- Poole, G. (2011): *Syntactic theory*. 2. udg. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Radford, A. (2009): *Analysing English Sentences: A Minimalist Approach*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511801617>.
- Ross, J.R. (1967): *Constraints on variables in syntax*. PhD dissertation. Massachusetts Institute of Technology.
- Sportiche, D. (1988): A Theory of Floating Quantifiers and Its Corollaries for Constituent Structure. *Linguistic Inquiry*, 19.3, 425–449.
- Vikner, S. (1995): *Verb Movement and Expletive Subjects in the Germanic Languages*. New York: Oxford University Press (Oxford Studies in Comparative Syntax).
- Vikner, S. (2014): Possessorens status inden for nominalgruppen. *Ny Forskning i Grammatik*, 21, 193–211. <https://doi.org/10.7146/nfg.v22i21.23570>.

- Vikner, S. (2018): Sætningsstruktur og idiomatiske vendinger. I: K. Lyshøj, V. Sørensen, & I.S. Hansen (eds) *Fraseologi - genveje og omveje: Festskrift til Torben Arboe i anledning af hans 70-årsdag den 8. september 2018*. Aarhus: Peter Skautrup Centret for Jysk Dialektforskning, 193–198. <https://tildeweb.au.dk/au132769/papers/vikn18b.pdf> (Lokaliseret: 10. april 2023).
- Vikner, S. (2021a): Den strukturelle asymmetri mellem det indirekte og det direkte objekt i dansk. *MUDS - Moderne om Udforskningen af Dansk Sprog*, 18, 499–514. <https://tildeweb.au.dk/au132769/papers/vikn21a.pdf> (Lokaliseret: 10. april 2023).
- Vikner, S. (2021b): Den strukturelle asymmetri mellem et objekt og et efterfølgende PP-komplement i dansk. *Ny Forskning i Grammatik*, 28, 157–174. <https://doi.org/10.7146/nfg.vi28.128789>.
- Vikner, S. (2023): Hvor kommer subjektet fra? Skopus-tvetydighed kan belyses af VP-intern oprindelse. <https://tildeweb.au.dk/au132769/papers/vikn23a.pdf> (Lokaliseret: 10. april 2023).
- Vikner, S. & Jørgensen, H. (2017): En formel vs. en funktionel tilgang til dansk sætningsstruktur. *Nydanske Sprogstudier - NyS*, 52–53, 135–168. <https://doi.org/10.7146/nys.v1i52-53.24954>.
- Williams, E. (1978): Across-the-Board Rule Application. *Linguistic Inquiry*, 9.1, 31–43.